



**Модернізація управління в контексті вимог  
Закону України «Про освіту»**  
*Матеріали Всеукраїнської  
науково-практичної онлайн-конференції  
(20 травня 2020 року)*



**Харків – 2020**

**УДК 37.07(477)**  
**ББК 74.04(4УКР)6**

За загальною редакцією директора Інституту підвищення кваліфікації педагогічних працівників і менеджменту освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди, професора Р. Черновол-Ткаченко; заступника директора Інституту підвищення кваліфікації педагогічних працівників і менеджменту освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди, професора О. Мармази; завідувача кафедри наукових основ управління, доцента О. Гречаник.

*Затверджено Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Протокол № 3 від 12.06.2020*

**Редакційна колегія:**

**Т. Бережна** – кандидат педагогічних наук, вчений секретар Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»;

**О. Галус** – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

**В. Зелюк** – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського;

**З. Рябова** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, управління та адміністрування Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» НАПН України;

**А. Сбруєва** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка;

**О. Деменко** – кандидат юридичних наук, доцент, директор Департаменту освіти Харківської міської ради, заслужений працівник освіти України, «Відмінник освіти України».

Тексти доповідей друкуються в авторській редакції.

**Модернізація управління в контексті вимог Закону України «Про освіту»:** матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції; [за заг. ред. проф. Р. Черновол-Ткаченко, проф. О. Мармази, доц. О. Гречаник]. Ч. 1. — Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. — 425 с.

ISBN 978-966-8196-21-8

Матеріали розкривають аспекти модернізації управління закладами освіти в контексті реалізації Закону України «Про освіту», підготовки сучасних керівних кадрів, менеджерів різних сфер господарювання. На теоретико-прикладному рівні схарактеризовано сучасні підходи до управління закладами освіти різних типів і педагогічними колективами цих закладів, визначено засоби розвитку професійної компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників, персоналу організацій і установ. Висвітлено питання самовдосконалення керівників ЗО і педагогів, розглянуто питання професійного й особистісного розвитку педагогічних кадрів.

Видання буде корисним для здобувачів освіти менеджерських спеціальностей, керівників закладів освіти різних типів, працівників системи освіти, у т.ч. підготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти.

ISBN 978-966-8196-21-8

© Р. Черновол-Ткаченко, О. Мармаза, О. Гречаник  
© Харківський національний педагогічний  
університет імені Г. С. Сковороди,  
ІПКПМО, 2020

*ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ*

<b>Нікітенко Н. О.</b> <i>КОНТЕНТ-АНАЛІЗ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ</i>	<b>218</b>
<b>Нікітенко О. В.</b> <i>ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ</i>	<b>222</b>
<b>Осадча О. С.</b> <i>УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ АДАПТИВНОЇ ШКОЛИ</i>	<b>227</b>
<b>Остапчук А. Н.</b> <i>ЕФЕКТИВНІСТЬ ЯК КАТЕГОРІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ</i>	<b>231</b>
<b>Паламар Д. Л.</b> <i>ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ</i>	<b>235</b>
<b>Парамей А. А.</b> <i>ПАРАДИГМИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ</i>	<b>240</b>
<b>Піддуда Т. Ю.</b> <i>УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ</i>	<b>244</b>
<b>Полив'яна О. В.</b> <i>КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА У ЗАГАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ ПРО КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦЯ</i>	<b>249</b>
<b>Полтавський І. А.</b> <i>ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ</i>	<b>253</b>
<b>Помазан О. В.</b> <i>УМОВИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФОРМ І МЕТОДІВ КОНТРОЛЮ ЗА ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ</i>	<b>257</b>
<b>Попова А. О.</b> <i>ДЖЕРЕЛА Й УМОВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ВЧИТЕЛЯ</i>	<b>263</b>
<b>Посітко Т. В.</b> <i>ПРЕВЕНТИВНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА</i>	<b>267</b>
<b>Потурнак С. М.</b> <i>ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ</i>	<b>273</b>
<b>Рева Т. В.</b> <i>МОТИВАЦІЯ ЯК ФУНКЦІЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯ</i>	<b>278</b>
<b>Ростовська В. І.</b> <i>СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ</i>	<b>283</b>
<b>Рудчик Г. І.</b> <i>ПОЗИТИВНИЙ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ</i>	<b>287</b>

## MOTIVATION AS A FUNCTION OF THE THEORY AND MANAGEMENT PRACTICE

Reva T. V.

*The article analyzes various approaches of domestic and foreign scientists to issues of professional competence. On this basis, the features of the concept of «managerial competence» of the head of the educational institution are revealed, and the components of its structure are distinguished.*

**Keywords:** organization, staff, manager, motivation, function of motivation, motivational management.

УДК 377.36.37.091.33-027.22

## СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Ростовська В. І.

*У статті визначено сучасні підходи до впровадження дуальної форми здобуття освіти в закладах професійно-технічної освіти.*

**Ключові слова:** заклад професійно-технічної освіти, дуальна освіта, роботодавець, підприємство.

**Постановка проблеми.** Світові інтеграційні процеси, в яких останнім часом бере активну участь Україна, створюють нові виклики щодо професійної підготовки молоді. Блискавичне виникнення нових матеріалів, технологій, підходів призводить до того, що знання, здобуті учнем, перестають бути актуальним ще до того, як учень закінчив заклад професійно-технічної освіти. У зв'язку з цим в Україні прийнято Концепцію підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, яка покликає подолати розбіжності між традиційними методами навчання і вимогами сучасного виробництва.

Метою професійної (професійно-технічної) освіти є формування і розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя [1]. Професійно-технічна освіта має підготувати робітника, здатного до самореалізації на світовому ринку праці. Це потребує впровадження сучасних підходів до організації освітнього процесу в закладах професійно-технічної освіти. Досягненню цієї мети сприятиме широке впровадження в закладах професійно-технічної освіти дуальної форми навчання.

Дуальна форма здобуття освіти передбачає модернізацію освітніх програм, підвищення якості освіти, посилення мотивації здобувачів освіти, наближення освіти до сучасних вимог ринку праці, зростання ролі роботодавців у професійній підготовці майбутніх фахівців, підвищення

конкурентоспроможності випускників закладів професійно-технічної освіти [2].

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання організації навчання за дуальною формою знайшли своє відображення в роботах українських і зарубіжних науковців: І.Акімової, І.Бойчевської, В.Грайверта, В.Землянського, В.Лемперта, В.Соловйової, Г.Федотової та ін. Більшість науковців наголошують, що впровадження дуальної форми навчання в систему освіти сприятиме розвитку економіки в країні, а також звертають увагу на недосконалість нормативно-правової бази та інформаційно-методичного забезпечення щодо впровадження дуального навчання, неготовність закладів освіти змінювати форми організації освітнього процесу.

**Метою статті** є висвітлення сучасних підходів щодо впровадження дуальної форми здобуття освіти в закладах професійно-технічної освіти.

**Виклад основного матеріалу.** Термін «дуальна освіта» вперше виник в педагогіці в 60-х роках ХХ сторіччя і характеризував такий підхід до професійного навчання, за якого освіта і виробництво злагоджено взаємодіяли у сфері підготовки кваліфікованого робітника, що відповідає запитам конкретного підприємства.

Дуальна форма здобуття освіти – це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти [3].

Дуальна освіта – це інфраструктурна регіональна модель, що забезпечує взаємодію систем: прогнозування потреб у кадрах, професійного самовизначення, професійної освіти, оцінки професійної кваліфікації, підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, включаючи наставників на виробництві [4, с. 9].

Очевидними перевагами дуальної освіти є вмотивованість учнів щодо здобуття знань з конкретних теоретичних питань, зацікавленість їх в якісній підготовці, залучення до побудови особистої освітньої траєкторії, прозорий і загальнозрозумілий моніторинг якості теоретичної підготовки через призму її практичного застосування, подолання розриву між теорією і практикою, можливість додаткового заробітку для учнів без відриву від здобуття фахової освіти, засвоєння норм вимог, правил підприємства щодо безпеки і трудової дисципліни. Таким чином, після отримання документа про професійно-технічну освіту молода людина вже є кваліфікованим працівником, повністю адаптованим до вимог роботодавця не тільки у сфері професійних компетенцій, але і в соціальній і фінансовій сферах.

В Україні вже є позитивні результати щодо впровадження дуальної форми здобуття освіти. Підприємства, вкладаючи кошти в розбудову закладів професійно-технічної освіти, отримують висококваліфікованих працівників, які не потребують наставників, стажування, на них

підприємство не витрачає людський і фінансовий ресурс, а тому роботодавці зацікавлені у таких робітниках.

У зв'язку із запровадженням дуальної освіти виникає нагальна потреба у підготовці викладачів закладів професійно-технічної освіти, що здатні ефективно працювати в новій системі відносин.

Це ставить перед закладами професійно-технічної освіти ряд викликів:

- відсутність у значної частини педагогічних працівників компетентностей, пов'язаних з практичними навичками, що є актуальними для здобувачів освіти;
- низький ступінь достовірної інформації про сучасні і майбутні потреби роботодавців та їх вимоги до кваліфікації працівників;
- брак сучасного обладнання в закладах професійно-технічної освіти та неналежний рівень обізнаності про новітні технології, що запроваджуються на сучасних виробництвах.

Виходячи з цього, підготовка педагогів закладів професійно-технічної освіти до впровадження дуального навчання є першим і важливим етапом у побудові системи дуального навчання.

Загальний і професійний розвиток особистості педагогів забезпечує неперервна освіта.

Підготовка фахівців повинна базуватися на провідних принципах андрагогічного підходу:

- головна роль у власній освіті належить самому фахівцю;
- навчання має враховувати індивідуальні особливості педагога, відповідати його освітнім потребам і одночасно їх розвивати;
- у процесі навчання дорослих необхідно опиратися на їхнє прагнення до саморозвитку;
- навчальний процес – це спільна діяльність тих, хто навчається з тими, хто навчає [5, с.49].

Додержання цих принципів сприятиме вмотивованості педагогів до навчання, їх повноцінному включенню в процес, спонуканню до педагогічної творчості, об'єднанню в групи за професійними інтересами, які зможуть кваліфіковано та зважено розробляти нові освітні програми, що зараз гостро необхідні закладам професійно-технічної освіти.

У підготовці педагогів до роботи в нових умовах можна виділити 3 аспекти: психологічний, теоретичний і практичний. До психологічного аспекту можна віднести формування в педагога мотивації до змін у власній системі роботи: усвідомлення необхідності приведення вимог програм, планів, системи оцінювання до потреб сучасного виробництва; підвищення власної професійної компетентності щодо обізнаності про сучасні виробничі технології, матеріали, обладнання; прагнення особистісного і професійного зростання; формування у педагогів готовності витратити особисті ресурси на формування компетентностей, необхідних для роботи в умовах дуального навчання.

Теоретична підготовка передбачає забезпечення педагогів знаннями нормативних документів щодо впровадження дуальної форми навчання, вимогами до організації навчально-виробничого процесу (змінami співвідношення навчального часу на теоретичне та практичне навчання, упровадження блочно-модульної побудови навчального процесу, змінami у підходах до оцінювання результатів навчання), ознайомлення з досвідом роботи закладів освіти, які успішно впроваджують зазначену форму навчання, вимогами підприємств щодо забезпечення належної якості продукції у відповідності до існуючих міжнародних систем сертифікації виробництва.

Практичний аспект підготовки педагогів перш за всі пов'язаний з коригуванням програм професійного навчання, синхронізацією їх з виробничими процесами, розробити систему оцінювання результатів навчання відповідно до реальних показників професійної підготовки, підтвердженої в умовах виробництва. Також педагог повинен ознайомитися з організацією виробництва на конкретному підприємстві, де буде здійснюватися практична підготовка учня.

Чільне місце у підготовці педагога до роботи в умовах дуального навчання належить системі післядипломної освіти, яка також має змінити свої підходи до роботи з педагогами закладів професійно-технічної освіти. У програму підвищення кваліфікації педагогів закладів професійно-технічної освіти необхідно передбачити вивчення питань, пов'язаних з дуальною формою навчання, залучати до викладання не лише педагогів закладів післядипломної освіти, але фахівців виробництва, організувати відвідування провідних підприємств регіону, в якому функціонує заклад освіти, залучати до співпраці співробітників служби зайнятості.

Підвищення кваліфікації педагогів повинно бути цілеспрямованим, систематичним, враховувати особистий досвід педагога та особливості його праці.

Впровадження системи дуальної освіти в Україні потребує залучення до цієї системи різноманітних установ та організацій, що надають можливості альтернативної освіти: інтернет-курси, вебінари, інтернет-конференції, які мають сприяти обміну досвідом та підвищувати кваліфікацію педагогів закладів професійно-технічної освіти.

**Висновки та перспективи подальшого дослідження.** З огляду на вищезазначене можна зробити такі висновки. Впровадження дуальної форми навчання в Україні є нагальною потребою держави та її громадян. Першим етапом розбудови дуальної освіти є підготовка педагогів до роботи в нових умовах, яка включає 3 аспекти: психологічний, теоретичний і практичний. Андрагогічний підхід має стати провідним у роботі з педагогами в процесі підготовки їх до роботи в умовах дуального навчання.

#### **Список використаних джерел**

1. Закон України «Про освіту», ст. 15

2. Ажажа М. А. Управління процесом упровадження дуальної форми в професійну підготовку майбутніх фахівців. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2019. № 1 (20). С. 14—24.
3. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. №660-р. URL: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-1018 %D1%8008.04/.2019/](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-1018_%D1%8008.04/.2019/)
4. Методичні рекомендації по реалізації дуальної моделі підготовки висококваліфікованих робітничих кадрів / уклад. О. П. Дрозд. Чернігів, 2015. 136 с.
5. Післядипломна педагогічна освіта України: сучасність і перспективи розвитку: наук.-метод. посіб. / за заг. ред. В. В. Олійника, Л. І. Даниленко. Київ, 2005. 230 с.

## MODERN APPROACHES TO THE INTRODUCTION OF DUAL EDUCATION IN THE INSTITUTION OF VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION

Rostovska V.I.

The article identifies modern approaches to the introduction of the dual form of education in vocational education institutions.

**Key words:** *vocational education institution, dual education, employer, enterprise.*

УДК 377.002.2:658.002.8

## ПОЗИТИВНИЙ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Рудчик Г. І.

*У статті актуалізується проблема впливу позитивного соціально-психологічного клімату на розвиток професіоналізму вихователів. З'ясовано, що сприятливий соціально-психологічний клімат в педагогічному колективі закладу дошкільної освіти сприяє прагненню вихователів до поглиблення професійних знань, розвитку педагогічної творчості й ініціативи.*

**Ключові слова:** *вихователь, педагогічний колектив, соціально-психологічний клімат, заклад дошкільної освіти.*

**Постановка проблеми.** Завдання модернізації освіти актуалізують нові вимоги до розвитку не тільки педагогічних колективів закладів загальної середньої освіти, а й –до педагогічних колективів закладів усіх інших ланок освіти, оскільки навчати й виховувати сучасне молоде покоління може тільки злагоджений педагогічний колектив із загальними професійними цілями.

Переорієнтація сучасної дошкільної освіти з знанневого підходу на вибір стратегій підтримки особистісного становлення кожної дитини ставить